

ומקשינן: **והתניא: תקע בשופר של עבודת כוכבים לא יצא!** וכן אם נטל לולב של עבודת כוכבים **לא יצא!**?

ומתריצין: אמר רב **אשי: הכי השתא!**? אין דומה כסוי הדם לשופר ולולב! **כי התם,** בשופר ולולב, אין הטעם ש"לא יצא" משום

שנהנה מאיסור הנאה⁽¹³⁾, אלא מאחר ט9-ב שבשופר ולולב **שיעורא בעינן,** שיש להם שיעור כמה יהא גודלם, ושופר ולולב זה של **עבודת כוכבים** — **כתותי מכתת שיעורא!**

ומשום שנהנה מאיסור הנאה. הרי, שקיום המצוה נחשב להנאה. ויקשה על רבא!?

ומתריצין: **לא!** אלא **אם תקע בו** — כן **יצא!** כי מצות לאו ליהנות ניתנו [אלא, שלכתחילה לא יתקע בשופר של עבודת כוכבים משום שמאוס הוא]⁽¹²⁾.

עוד הקשה רב רחומי לרבינא שהרי שנינו: **לולב של עבודת כוכבים** — **לא יטול!** ודייקין: **מאי לאו, אם נטל** — **לא יצא!**? ומתריצין: **לא! אם נטל** — **יצא!**

שבחליצה אין חסרון של מיאוס כי אין מצוה זו עשויה להדר לפני המקום כשופר ולולב, ומה שאין חולצים לכתחילה בסנדל של ע"ז הוא משום שאינו סנדל שלו, אי נמי לכתחילה גנאי לעשות שום מצוה בע"ז, ולכאורה תמוה מסוגין שכיסוי הדם מותר לכתחילה כיון שאין בו חסרון של מיאוס. ובהכרח שחלוק אפר ע"ז מעיר הנדחת, כי באפר עיר הנדחת עצמו לא נעשה איסור אלא רק ביושביה וכנ"ל. וראה בכנסת הגדולה שהרי"ף והשו"ע השמיטו דין כיסוי בעפר עיר הנדחת כי אינו נוהג היום, ותמה שהרי אפשר ללמוד מכך לדין שחיקת זהב של ע"ז אם כשר לכיסוי, ולפי המבואר בע"ז אין מכסין משום מיאוס, והנידון רק באפר עיר הנדחת שלא נעשית העבירה בגופו.

13. הריטב"א כתב שרב אשי אינו חוזר מהתירון לעיל ש"לא יתקע" היינו לכתחילה אך בדיעבד יצא, ומעמיד את המשנה ש"לא יתקע" ואם תקע יצא, בשופר של ע"ז של עכו"ם שיש לה ביטול ואפילו קודם ביטול אינה נחשבת כעומדת לישרף, וגם אינו עובר באיסור הנאה כי מצוות לאו ליהנות נתנו. ואילו הברייתא ששנינו בה ש"לא יצא" עוסקת בשופר ע"ז של ישראל שאין לה ביטול, ולפיכך מיכתת שיעורה ולא יצא אף שמצוות לאו ליהנות נתנו. וכן ביארו

אסור לקיים את המצוה לכתחילה איסור הנאה.

12. רש"י פירש שיוצא ידי חובה כי אינה נחשבת הנאה, אך לכתחילה לא יתקע בו משום דמאיס, וכוונתו כדברי תוס' שלא יקשה על רבי זירא שאמר שמכסים באפרה לכתחילה והרי בשופר אין תוקעים אלא בדיעבד, וביאר שלגבי כיסוי לא חוששים אם יכסה בדבר מאוס.

ובתורת חיים הקשה למה נחלק בין מצות כיסוי לשאר מצוות והרי לעיל [פז א] אמרו שלא יכסה ברגל שלא יהיו מצוות בזויות עליו. ועוד שמטעם זה יכול לכסות גם בעפר עבודה זרה ממש ועדיף לנקוט דבר שנוהג היום. ולכן ביאר שרק עפר עיר הנדחת הותר כי הוא עצמו לא מאיס אלא יושביה, ורק כלפי איסור הנאה שבו מועיל הטעם שמצוות לאו ליהנות נתנו, אבל עפר ע"ז עצמו אסור לכסות בו משום דמאיס.

ובערוך לנר [סוכה לא ב] כתב שרק מעשה הכיסוי אסור לעשותו דרך בזיון, אך העפר שמכסין בו הוא דבר מאוס ולא איכפת לן שיהא מאוס גם משום עבירה. ובעמק ברכה [לולב ז] כתב שרק בחפצא של מצוה שייך פסול מאוס, כגון בלולב ונעל של חליצה [כמובא בתוס'] אך העפר שמכסין בו אינו חפצא של המצוה. [וראה רש"י לא א ד"ה במזמין].

ובתוס' רא"ש ביבמות [קג ב] כתב

דמיתת ככל שהוא יותר שרוף וכתוש – מעלי [עדיף] לכפוי בו. ולכן אפשר לכסות באפר שריפתה של עיר הנדחת⁽¹⁵⁾.

שהרי הוא כמו שנכתש ואבד שיעורו דע"ז דינה להשרף וכל העומד לישרף כשרוף דמי⁽¹⁴⁾. אבל **הנא**, בכסוי הדם, **כל מה**

הדרן עלך פרק כסוי הדם

מצוה לשרפה אלא שאם שרף האפר מותר בהנאה, וראה מנחת ברוך [צט].

15. הר"ן בגיטין [כ ב] כתב שהכלל שלכתותי מיכתת שיעוריה נאמר רק בדבר שצריך שיעור כגון לולב ושופר, שאם מכתת חסר בשיעורם, ואילו רש"י ביבמות [קג ב ד"ה מאי] כתב שהכיתות גורם שיהיה החפץ כמפורר ולא יצטרף לשיעור, אך אינו מחסר בעצם השיעור, ובתורת גיטין [סי' קכד] הוכיח כרש"י מסוגיין שאמרו כי לענין כיסוי כל מה דמיכתת טפי מעליא ואילו גורם רק לחסר בשיעורו אינו מעלה והיה צריך לומר שאין צריך שיעור לכיסוי, ובהכרח שהכוונה שהוא מפורר וראוי לכיסוי.

אמנם לפי מה שכתב רש"י שכתותי מיכתת הוא משום שעומד לישרף כשרוף דמי נמצא שכתותי מיכתת הוא כמאן דליתיה, וכן כתב הר"ן [שם] שלפי רבי שמעון שהעומד לישרף כשרוף דמי גם גט על איסורי הנאה פסול אף שאין לו שיעור כי נחשב כאילו אין כאן ניר כלל.

ובקהילות יעקב [כד] ביאר שכיתות השיעור גורם לאבד את חשיבות השיעור, וזהו משום שעומד לשריפה, אך הוא כשר לדבר שצריך להיות שלם ואין לו שיעור, וכדברי הגר"ח [שבת יז יב] שרק השיעור בטל אך החפץ נשאר בעינו ולפיכך לגבי כיסוי אינו מאבד חשיבותו כי הפירור אינו מגרע בו, וכונת הגמרא שאפילו אם היה שיעור לעפר כיסוי הדם לא היה הפירור מגרע את חשיבות השיעור כי הוא טוב לכיסוי. [וראה אבי עזרי גירושין ד ב שהוכיח שאינו נחשב דבר שלם].

תוס' בסוכה [לא ב ד"ה באשירה].

אולם תוס' [בע"א ד"ה והתניא ובסוכה שם] הביאו דעת רבינו תם שבכרייתא שנינו "לא יצא" כי מדובר בע"ז של גוי קודם ביטול, ובמשנה שנינו "לא יתקע" אפילו אחר ביטול, כי אע"פ שיוצא אין זה לכתחילה משום מיאוס. והר"ן [בע"ז מב א] תמה שמסוגיין מוכח שבמשנה מדובר קודם ביטול, שהרי מסקינן שיוצא בדיעבד רק משום שליהנות נתנו, ואחר ביטול אין בו איסורי הנאה. ובכפות תמרים [שם] תירץ שרק בהוה אמינא סברה הגמרא שיוצא בשופר ולולב של ע"ז של גוי קודם ביטול, אך למסקנא שכתותי מיכתת שיעורא אינו יוצא בו אלא אחר ביטול.

14. רש"י פירש שכיון שהעומד לישרף כשרוף דמי הלכך שיעורא הוא דכיתותי מיכתת, ובהגהות מלא הרועים תמה שהרי נחלקו בכלל זה רבי שמעון ורבנן במנחות [קב ב], וכתב שבמקום שודאי סופו לישרף לכולי עלמא כשרוף דמי, ולכן רק ע"ז של ישראל מיכתת שיעורה, ואילו של עכו"ם שאפשר לבטלה לרבנן לאו כשרוף דמי ולא מיכתת שיעורה. וראה בערוך לנר סוכה [לה א] שדקדק מדברי הריטב"א שם שההלכה של מיכתת שיעורה נאמר רק לדעת רבי שמעון שכל העומד לישרף כשרוף דמי.

והגר"א [אה"ע קכד ב] הוכיח מסוכה [שם] שגם לרבנן כתותי מיכתת שיעוריה הוא רק בדבר שטעון שריפה, וכן כתב הבית מאיר [באה"ע שם] אך מתוס' [בסוכה שם] מבואר שבכל איסור הנאה אמרו כלל זה, שהרי דנו לפסול אתרוג של ערלה משום כך אף שאין

פרק גיד הנשה

כראוי, דברי רבי מאיר.

החכמים אומרים: נאמנים הטבחים עליו. וכן נאמנים הטבחים גם על על החלב לומר שניקרו את החלב והוציאוהו מבושר הבהמה.

גמרא:

והוינן בה: למה ליה לתנא דמתניתין לומר שגיד הנשה נהג במוקדשיו, והרי פשיטא הוא? דאטו משום דאקדשיה לבהמה פקע ליה איסור גיד שהיה עוד לפני ההקדש, מתחילת יצירתה של הבהמה, מיניה?

וכי תימא שבא התנא להשמיענו שהאוכל גיד הנשה של קדשים לוקה גם משום אכילת קדשים, ושני חידושים יש בדבר:

א. **קסבר תנא דידן יש בגידין בנותן טעם!** שהגיד יש בו טעם ולכן שייך בגיד הנשה איסור של אכילת קדשים לפי שיש הנאה באכילה זו. אבל אילו לא היה בגיד טעם לא היו עוברים עליו משום אכילת קדשים. [ואיסור אכילת גיד הנשה, הוא גם אילו לא היה בו טעם, שהרי התורה אסרה את הגיד הנשה כמות שהוא].

ב. אף על פי שאיסור גיד הנשה היה לפני האיסור של אכילת קדשים, וקיימא לן דאין

מתניתין:

איסור אכילת גיד הנשה נהג: (1)

בין בארץ ובין בחוצה לארץ.

בין בפני הבית בזמן שבית המקדש היה קיים, ובין שלא בפני הבית.

בין בחולין ובין במוקדשיו.

ונהג — בבהמה ובחיה, בין בגיד שבירך של ימין ובין בגיד שבירך של שמאל.

ואינו נהג בעוף, מפני שאין לו כף! שהבשר המקיף את עצם. הירך בעוף אינו עגול ככף, כמו בבהמה, אלא הוא שטוח לרוחב, ולכן הוא אינו נכלל באיסור. לפי שבגיד הנשה נאמר "אשר על כף הירך".

ונהג בשליל! שאסור לאכול גיד הנשה של עובר הנמצא חי במעי אמו לאחר שחיטתה.

רבי יהודה אומר: אינו נהג בשליל!

וזלא רק גיד הנשה של שליל מותר באכילה, אלא אף חלבו של שליל מותר באכילה, דקרינא ביה "כל בבהמה — תאכלו"!

ואין הטבחים נאמנים על גיד הנשה לומר שהוציאו אותו מהירך של הבהמה, לפי שטירחא הוא להם לחטט אחריו ולהוציאו

1. הרמ"א [ס"ד ו] כתב שהחלבים והגידים האסורים, נמצאים אך ורק באחוריים של הבהמה ולא בצדה הקדמי. אך הדבר תלוי בהגדרת החלק הקדמי והאחורי! וכתב ספר החינוך, שדברי הכתוב "על כן לא

יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" לא נאמרו דרך סיפור, לומר, מפני שאירע דבר זה ליעקב אבינו נמנעין הבנים שלו מלאכול אותו גיד, אלא אזהרת השם יתברך היא לבני ישראל שלא יאכלוהו!

יצירת הבהמה בבטן אמה, ונמצא דאיסור גיד ואיסור מוקדשין בהדי הדדי קאתי, ולפיכך חלין שניהם בבת אחת.

ומקשינן: ומי מצית מוקמת לה למתניתין דאתי לאשמעינן דגיד הנשה נוהג בשליל? והא מדקתני סיפא דמתניתין "נוהג בשליל", מכלל דרישא לאו בשליל עסקינן! שאילו הרישא דקתני "ובמוקדשין" היתה באה להשמיענו שגיד הנשה נוהג בשליל, למה הוצרך התנא למיתני זאת שוב בסיפא?

ומתריצין: הכי קאמר התנא בסיפא: דבר זה שאמרנו ברישא, דגיד הנשה נוהג אפילו בשליל, לאו דברי הכל הוא, אלא מחלוקת דרבי יהודה ורבנן היא!

ומקשינן: ומי מצית אמרת דבולדות קדשים איסור גיד ואיסור מוקדשין תרוייהו בהדי הדדי קאתו?

והתנן: על אלו טומאות הנזיר מגלח, שהנזיר שנטמא באמצע ימי נזירותו נסתרת בכך הנזירות, וצריך לגלח את שערו, ולהתחיל למנות הכל מחדש. אך לא כל טומאה שנטמא הנזיר סותרת את נזירותו, שאינו חייב לגלח ולמנות מחדש אלא בטומאה שנטמא על המת ועל כזית מן המת בלבד! וקשיא לן: למה ליה למיתני תרתי? שהרי אם על כזית מן המת שנטמא ממנו הנזיר הוא מגלח, על המת כולו לא כל שכן? ! ואמר רבי יוחנן: לא נצרכה המשנה להשמיענו שמגלח על המת כולו אלא לנפל שלם, שעדיין לא נקשרו איבריו בגדיין, שאז מסתמא אין בו אפילו כזית בשר, ואינו מטמא מדין כזית מן המת, אלא מדין מת כולו שהרי יש כאן "מת" שלם.

איסור חל על איסור, מכל מקום אתי איסור מוקדשין וחייל אאיסור גיד, הואיל ואיסור מוקדשין חמור הוא, ואיסור חמור יכול לחול על איסור קל.

אי אפשר לומר כך, שאם כן, האי תנא לא היה לו לומר "גיד הנשה נוהג במוקדשין", אלא "מוקדשין נוהג בגיד" מיבעי ליה למימר, שהרי עיקר החידוש הוא שיש בגיד הנשה איסור אכילת קדשים?

אלא, קסבר תנא דמתניתין: אין בגידין בנותן טעם. והלכך בגיד הנשה של מוקדשין, רק איסור גיד איכא אבל איסור מוקדשין ליכא! וכך מתפרשים דברי המשנה: איסור "גיד הנשה", הוא לבדו "נוהג במוקדשין", ותו לא!

ומקשינן: וכי סבר תנא דידן שאין בגידין בנותן טעם?!

והתנן בפרקין: ירך שנתבשל בה גיד הנשה, שלא הוציא מהירך את גיד הנשה אלא בשלו עמו, אם יש בה בנותן טעם, שכמות הגיד היא במדה כזאת שבכחה לתת טעם בירך, הרי ירך זו אסורה! ומכאן מוכח שתנא דמתניתין דפרקין סובר שיש בגידין בנותן טעם?!

ומתריצין: אלא, הכא בולדות קדשים עסקינן! בבהמת קדשים שילדה. ובא התנא להשמיענו שנוהג איסור גיד הנשה בולד זה [שהוא קדוש] ואין כאן בעיה של איסור חל על איסור, משום דקסבר גיד הנשה נוהג בשליל! שמתחילת יצירתו, בעודו עובר, כבר חל עליו איסור גיד הנשה. וקסבר ולדות קדשים אף בהיותן במעי אמן הן קדושים, שהקדושה אף היא מתחילה משעת